

עיונים לפרשת ויקרא עפ"י הרמב"ם

מרכז מורשת הרמב"ם רח' התנאים 6 טבריה, משרדי המרכז רח' יוחנן בן זכאי 6 טבריה, טלפקס- 04-6790632

לשאלות, הערות והארות info@harambam.org.il

לעילוי נשמת אסתר בת רחמה

"על כל קרבנך תקריב מלח"

הרב שאולי גרינפלד

"ורבי אברהם אמר על דרך הפשט: הכנסתיך בברית והשבעתיך שלא תקריב תפל ולא יאכל, כי הוא **דרך בזיון**".

ועל דרך זו כתב גם רבינו בחיי:

ועל דרך הפשט: טעם המלח בקרבנות לפי **שלא יהיה דרך כבוד בקרבן השם** שיהיה תפל מבלי מלח, ולמדה תורה דרך ארץ, דמלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא, וכדרך הקריבהו נא לפחתך³.

לפי טעם זה, מצוות מליחת הקרבן היא דרך האנשה כלפי מעלה: כמו שלבן אדם אין מגישים אוכל שאינו מתובל, כך גם לקדוש ברוך הוא אין מגישים קרבן ללא מלח.

ובספר החינוך כתב⁴ בטעם הראשון:

"כבר אמרנו במצות בנין הבית, כי משרשי מצות הקרבן להכשיר ולהיישיר נפש המקריב אותו, ועל כן לעורר נפשו של מקריב נצטווה בהקרבת דברים הטובים והערבים והחביבים עליו, וכמו שכתבנו למעלה. והמלח בו גם כן מהשורש הזה, **כדי שתהיה אותה פעולה שלימה, לא תחסר לפי הנהגת האדם דבר, כי אז יתעורר לבו אליו יותר, כי כל דבר מבלי מלח לא יערב לאיש לא טעמו ולא אף ריחו**".

לפי זה מטרת מליחת הקרבן, אינה כלפי הקדוש ברוך הוא, אלא כלפי המקריב. האדם המקריב צריך להרגיש שהוא נותן דבר שחביב עליו, כדי שהנתינה תגרום לו התעוררות. וכיון שהאדם מרגיש שהאוכל משפיע על רגשותיו רק כאשר הוא מתובל- הרי שהקרבן צריך להיות עם מלח.

ובטעם השני כתב בספר החינוך:

נאמר בפרשה¹:

"וכל קרבן מנחתך במלח תמלח, ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך, על כל קרבנך תקריב מלח".

הרמב"ם מביא את דין מליחת הקרבנות בספר המצוות פעמיים, פעם אחת במצוות עשה, ופעם אחת במצוות לא תעשה.

עשה ס"ב:

"היא שציוונו להקריב מלח עם כל קרבן, והוא אומרו יתעלה 'על כל קרבנך תקריב מלח'".

לא תעשה צ"ט:

"היא שהיזהירנו מהקריב קרבן בלי מלח, והוא אמרו יתברך 'ולא תשבית מלח ברית אלקיך', שאחר שהזהיר מהשבית המלח, הגיע שאינו מותר להקריב התפל שאין טעם לו".

ובאר הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, בספרו אבן האזל², שישנם כאן שני דינים: דין אחד הוא **בקרבן**, שצריך הקרבן לא יהיה תפל, וזו המצוות עשה. ודין שני, שבשעת **הקרבת הקרבן**, יקריבו גם מלח, ועל זה נאמר הלאו. ולכן אם העלו אימורים למזבח ללא מלח, הרי שעברו על הלאו של "ולא תשבית", שהרי לא היה מלח בקרבן בשעת ההקרבה, אבל מחויבים לתת עכשיו באימורים הנשרפים, כדי לקיים את מצוות "על כל קרבנך תקריב מלח", שזהו דין בקרבן עצמו, שיהיה בו מלח..

בטעם מצוות מליחת הקרבנות נאמרו מספר טעמים. הרמב"ם כתב בשם האבן עזרא:

3 מלאכי א, ח.

4 מצווה קי"ט.

1 ויקרא ב, י"ג.

2 איסורי מזבח ה"א-י"ב, עמ' ע.

פסח. מרן הרב זצ"ל הציע לתלמיד לשתות כוס תה, אך התלמיד סירב, בטענה שבפסח אינו אוכל מחוץ לבית.

מרן הרב הקפיד על אותו תלמיד, ואמר לו שאם כך, שאינו סומך עליו, גם תורה לא יוכל ללמוד ממנו. וסיפר מרן הרב לאותו תלמיד סיפור, שממחיש שאדם צריך להיזהר, שלא יפגע באדם אחר, מרוב יראת שמים. וכך סיפר: פעם אחת הרצתי בפני ציבור מסוים, וניסיתי לחזקם ביראת שמים. ביחד אתי היה תלמיד חכם גדול וצדיק מאוד, שהקשיב להרצאה. בתום ההרצאה פנה אלי אותו תלמיד חכם ואמר לי, שלא דיברתי מספיק בתקיפות. שתקתי ולא השבתי דבר.

בשעת לילה מאוחרת, נשמעה דפיקה בדלת. פתחתי, וראיתי את אותו תלמיד חכם עומד שם. פניתי אליו ואמרתי: חיכיתי לך, היה לי ברור שתבוא לבקש סליחה. והוסיף הרב ואמר: בתוספתא⁸ מתחדש, שאפשר להתנדב מלח. כאשר אדם מתנדב מלח, הוא צריך להוסיף עליו עוד קצת מלח, כמו שעל כל קרבן יש מצווה להקריב מלח⁹. מה התורה באה ללמד אותנו בכך שעל קרבן מלח צריך להוסיף עוד מלח?

שגם על יראת שמים, צריך להוסיף 'אבסיל'ה' [עוד קצת] יראת שמים!

אתה אמנם כולך יראת שמים, ולכן ההרצאה שלי היתה כל כך חשובה לך, שאפילו חשבת שלא דיברתי בתקיפות הראויה, אבל על היראת שמים הזו היית צריך להוסיף עוד 'מלח', עוד יראת שמים- ולא להגיע לידי כך שתדבר אתי בצורה שתחייב אותך לחזור ולבקש סליחה!

וגם אתה- מרוב יראת שמים אינך רוצה לשתות אצלי, תוסיף עוד קצת יראת שמים- ואל תפגע בי!

"ומלבד זה יש במלח ענין אחר, רומז כי המלח מקיים כל דבר ומציל על ההפסד והרקבון, וכן במעשה הקרבן ינצל האדם מן ההפסד, ותשמר נפשו ותשאר קיימת לעד".

המלח מסמל את היות האוכל ראוי להחזיק מעמד לאורך זמן, כמו שמצאנו בבא בתרא⁵ בעניין שני הלווייתנים:

"הרג את הנקיבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבוא".

אף כאן מליחת הקרבן מסמלת שהמקריב יינצל מהפסד ונפשו תישמר לעד.

לעומת הסברים אלו, הרמב"ם במורה נבוכים⁶, ראה במליחה חלק מהפעולות שנקבעו כדי לעשות ההיפך ממנהגיהם של עובדי עבודה זרה:

"ולפי שלא היו עובדי עבודה זרה מקריבים לחם כי אם חמץ, ומרבים בהקרבת דברים המתוקים, ומורחים קרבנותיהם בדבש כפי שמפורסם בספרים שהזכרתי לך, ובכן לא תמצא בשום דבר מקרבניהם מלח, לפיכך הזהיר יתעלה מלהקריב כל שאור וכל דבש, וצוה בתדירות המלח, 'על כל קרבנך תקריב מלח'".

רבינו בחיי ביאר יותר את דברי הרמב"ם:

"ודעת הרב רבינו משה ז"ל בטעם המלח, כי מנהג עובדי עבודה זרה להרחיק המלח מן הקורבנות ומואסים בו ולא יקריבוהו כלל, מפני שהמלח בולע הדם, והרחיקוהו כדי שלא ילך אפילו טיפה מן הדם לאבוד, כל כך היו נמשכין אחר מאדים וכחותיו, וכדי להרוס כוונתם תצווה התורה לא תשבית מלח".

לפי הרמב"ם, מצוות המליחה היא חלק מבניית יראת השמים שלנו, על ידי הרחקתנו מהשקפות העולם של עובדי עבודה זרה.

בחוברת דגל ירושלים⁷ מובא סיפור בשם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל: פעם אחת התארח תלמיד אחד בביתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל, בחול המועד

5	ע"ד:	8	שקלים פרק א' הל' ז והל' י"ב.
6	ג, מ"ו.	9	ראה בספר שיח השדה לגר"ח קנייבסקי זצ"ל חלק ב'
7	ג עמ' ע"א.		קונטרס הליקוטים סוף סימן ח'.